

EMAKEELE SELTSI ÜLIÕPILASKONVERENTS

Emakeele Selts tähistas ka 2009. aastal Euroopa keeltepäeva üliõpilaskonverentsiga, seekord 25. septembril Tallinna Ülikoolis. Oma keeleanalüüsi teemad rääkisid Tartu Ülikooli, Tallinna Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppe tudengid. Esinejate seas olid kevadise emakeeleolümpiaadi vanema rühma kahe parima uurimistöö autorid Kertu Ausing ja Kaisa Rahuoja.

Mihhail Kremez (TLÜ) võrdles Venemaa kajastamist ajalehtede Eesti Päevaleht, Molodjož Estonii ja Helsingin Sanomat 2008. aasta septembri- ja oktoobrinumbrites. Kõige enam kirjutati kõigis lehtedes 2008. aasta Venemaa–Gruusia sõjalisest konfliktist ja selle tagajärgedest, kuid sellesisuliste artiklite osakaal kõikus leheti tunduvalt (Eesti Päevaleht 29,9%, Molodjož Estonii 16,3%, Helsingin Sanomat 36%). Populaarsuselt järgmiste teemade valik erines aga märgatavalt: Eesti Päevaleht kirjutas enim Eesti venekeelse vähemuse probleemidest, Molodjož Estonii Eesti–Vene suhete ajaloost ja Helsingin Sanomat Soome–Vene majanduskoostööst. Positiivse värvinguga pealkirju oli kõige enam ajalehes Molodjož Estonii (27%), teistes lehtedes neid üle kahe korra vähem. Lisaks selgus, et ajakirjanike erinev suhtumine ajaloosse tingib ka selle, milliseid hoia-

kuid Venemaa suhtes nad lugejas kujundada püüavad.

Anni Marie Kunder (TLÜ) tutvustas aastail 1880–1885 Eesti Postimehes ja Olevikus ilmunud väljarändamistemalisi artikleid. Väljarändajatesse suhtuti enamasti kui kodumaa hülgaajatesse, kuid võõrsil uue elu alustamisele elati siiski kaasa ja rõõmustati, kui väljarännanud eestlased end kodumaal toimuvaga kursis hoidsid ning kodueestlastele oma elu kohta informatsiooni jagasid. Ajakirjanduses leidis nii asundusi valmistusega kiitvaid ja äärmuseni laitvaid kui ka neutraalseid artikleid ja kirju. Olevik esindas radikaalsemat suunda ja erines Eesti Postimehest selle poolest, et väljarändajatesse suhtuti karmimalt ega kutsutud neid tagasi koju.

Tiina Tärk (TLÜ) rääkis Kiili valla talunimedest: tutvustas nende vanust ja päritolu, rööpnimesid ning struktuuri. Vanemate nimede päritolu analüüsimisel selgus, et antroponüümsete nimede osakaal oli XVII–XVIII sajandi kirjapanekutes tunduvalt suurem kui mitteantroponüümsetel nimedel, kuid tendents muutus järsult XIX sajandi algul, mil taludele hakati ametlikke nimesid panema. Hilise kihistuse talunimed pärinevad tihti loodusesevete nimetustest. Talunimede struktuuri järgi liigitamisel võttis esineja aluseks sõnatüve, vaatluse all olid ka eriarengud.

Jingyi Gao (TÜ) kõrvutas hiina ja uurali etümoloogiaid ning tõi kümme näidet tüvedest, mille puhul võib oletada ühist päritolu: *öö* (mandariinihiina *yè*), *süda* (*xīn*), *jalg* (*jiǎo*), *käsi* (*chì*), *nai-* (*nǚ*), *käi-* (*qù*), *sündi-* (*shēng*), *künda-* (*gēng*), *kala* (*kūn*), *pala* (*fēn*, vrd ungari *falat*). Ettekandes võrreldi ka teisi olulisi hiina murdeid ja vana kirja-keelt 18 uurali keelega. Taustaks tutvustas kõneleja nii lääne kui ka hiina keelte etümoloogia uurimislugu.

Kertu Ausing (TLÜ) analüüsis eesti kirjakeele muutumist Aleksis Kivi „Seitsme venna” Friedebert Tuglase 1924. aasta ja Aivo Lõhmuse 2005. aasta tõlke põhjal. Võrdlemisel selgus, et tõlked erinevad tunduvalt nii sõnavara kui ka lauseehituse poolest. Sõnavaraliselt võib varasemat tõlget pidada mitmekesisemaks ning lauseehituselt ladusamaks. Uuem on originaalteosele vastavuse mõttes täpsem ja Tuglase tõlke poeetilise keelega võrreldes argikeelsem.

Heleen Vennikas (TLÜ) võrdles eesti ja soome emakeelega hispaania keele õppijaid: nende õpimotivatsiooni, hispaania keele mõju nende emakeelele ning emakeele ja teiste keelte mõju hispaania keelele. Selgus, et eestikeelsed ja soomekeelsed õppijad käsitavad hispaania keelt üsna ühtemoodi: raskusi valmistavad samad asjad ja hääldamine on mõlemale lihtne, sest eesti ja soome keele foneetika on hispaania keele omaga sarnane.

Keaty Siivelt (TLÜ) iseloomustas eestikeelsete soome keele õppijate sisekohakäänete kasutamist. Soome õppijakeele korpuse analüüsist ilmses, et nad tarvitavad sisekohakäändeid vähemates funktsioonides kui võimalik ning eelistavad soome ja eesti keeles kokku langevaid funktsioone. Norminguvastast käändevalikut tingivad peamiselt morfoloogia, kohakäänete funktsioonide ja fonoloogia erinevused. Seevastu sarnasused võimaldavad positiivset lähtekeele mõju.

Kaisa Rahuoja (TTÜ) kõneles Slovakkiast pärit 17-aastase vahetusõpilase Daniela kohanemisest eesti keele ja kultuuriga. Intervjuudest tüdruku ja tema eesti keele õpetajaga tuli välja, et kõige enam raskusi valmistasid talle vormimoodustus ja väike sõnavara, kuid ka hääldus, morfosüntaks ja süntaks. Ühe aastaga suutis Daniela saavutada rahuldava lugemisoskuse, kuid märksa rohkem arenguruumi jäi kirjutamise ja rääkimises.

Anastassia Šmõreitšik (TLÜ) kõrvutas *ma-* ja *da-*infinitiivi kasutamist eesti kirjakeeles ja õppijakeeles Tartu Ülikooli eesti kirjakeele korpuse ning Tallinna Ülikooli eesti vahekeele korpuse materjali põhjal. Ehkki õppijakeeles esines *ma-* ja *da-*infinitiivi vorme ligi kümme korda enam kui kirjakeeles, oli kirjakeele konstruktsioonivalik ning edastatavate tähenduste pagas märksa rikkalikum kui vahekeeles. Kirjakeele autentse materjali põhjal saab välja tuua sõnavara ja konstruktsioonid, mis on keeleõppija jaoks olulised ning peaksid kajastuma õpikujuhistes.

Helen Kirsipuu (TÜ) vaatles noomenifraaside referentsiaalseid omadusi argivestluses. Selleks jälgis ta viiteahelaid, määratlejaid, semantilisi klasse, aktiveerituse astmeid, spetsiifilisust, lauseliikmeid ning sõnavormide arvu ja käänat. Selgus, et määratlejaid on eesti suulises kõnes üsna vähe: kõige sagedamini kasutatakse määratlejaid *see* ja *üks* ning possessiivpronoomenit. Viiteahelad on argivestlustes lühikesed, tavaliselt mainitakse üht referenti kuni kaks korda, pikemaid ahelaid on vähe. Semantilistest klassidest esinevad ülekaalukalt enim INIMENE ja KOHT, teiste klasside kasutamine jaguneb võrdsemalt.

Maia Bubnov (TÜ) tutvustas spontaankõnes kõige sagedamini esinevate sõnade (*aga*, *nagu*, *seda*, *selle*, *mingi*, *selline*, *väga*, *ikka*, *midagi*, *oma*) hääldust. Akustilise analüüsi tulemusena selgus, et sagedasti esinevate sõnade

häälduses esinevad kõrvuti nii ühiskeelele omane helitute klusiilidega hääldus kui ka spontaankõnele omane heliliste klusiilidega variant. Sage nähtus on vältemuutus ning häälikute redutseerumine, mis on tingitud kiirest kõnetempost ja sõnade üldisest tähendusest. Et sagedased sõnad esinevad lauses tavaliselt rõhutus positsioonis, hääldatakse neid hooletumalt, mis omakorda soodustab erinevate assimilatsiooninähtuste tekkimist.

Helen Kõrgesaar (TLÜ) tegi kokkuvõtte üleeuroopalise lastekeele uurimise projekti COST-Action A33 Eesti tulemustest. Pildivalikukatses uuriti lähemalt, kuidas saavad viieaastased

lapsed aru neile esitatud küsimustest, kuivõrd nad ajavad segamini ainsust ja mitmust, eristavad objekti ja subjekti rolle ning pööravad tähelepanu verbile. Katse tulemuste põhjal näib küsimuste omandamine toimuvatki viienda eluaasta jooksul, kusjuures kõige vähem eksitakse verbi valikul, kõige raskem on aga vahet teha ainsusel ja mitmusel.

Enne konverentsi oli võimalik kuulata TLÜ eesti keele ja kultuuri instituudi õppejõudude tutvustustundi, pärast aga osa võtta teadlaste öö programmist.

ANNIKA KILGI